

liga, hóast eingin skúli var. Hesir hildu, at føroyingar vóru betri upplýstir, enn bøndafólk aðrastaðni. Hetta sama søgdu fleiri limir í »Roskilde Stænderforsamling«, tá nevnda uppskot var til viðgerðar.

Royndu at fáa skipað viðurskipti

Amtmaðurin í Føroyum hevði í 1829 - uttan lógarheimild - bygt nakrar skúlar í Føroyum. Hann hevði sett nakrar lærarar, sum ferðast millum bygdur. Hetta kostaði pening og fyrri at fáa hetta í lag, legði amtmaðurin skúlastaði á føroyingar. Føroyingar hildu nú, at tá lærari var settur at lesa við børnum, so nýttust ikki teimum at lesa við børnunum. Tað sigst, at úrslitið gjørdist, at børni ikki dugdu so væl at lesa, sum fyrr. Føroyingar vóru heldur ikki glaðir at gjalda ein skatt, sum teir ikki høvdu galdið áður - og sum var til onga nyttu.

Fyri at fáa skipað viðurskipti, komu embætismennir í Føroyum við einum uppskoti til »Provisorisk Reglement for Almueskolevæsenet paa Færøerne«. F. F. Tillisch, sum hevði verið amtmaður í Føroyum í mong ár, hevði sett uppskotið saman. Bispurin á Sælandi og tann føroyska skúladireksjónin (amtmaður og próstur) høvdu skrivað nøkur brøv sínámillum um sakina. Uppskotið var so lagt fram til umrøðu á einum fundi í Havn, sum skúladireksjónin, fútin, sorinsrivarin og prestarnir í Føroyum vóru

á. Teir tóku undir við uppskotinum.

Avbronglað dialekt

Áðrenn tað fór til kong fyrri at gerast lóg, varð tað nu sett fram fyrri »Roskilde Stænderforsamling«. Uppskotið segði, at fleiri skúlar skuldu byggjast og fleiri lærarar setast. Í § 20 stóð, at skúlamálið skuldi vera danskt, og at føroyskt mál átti ikki at tosað, uttan tað var neyðugt, fyrri at børni skuldu skilja tað, ið lærarin segði teimum frá.

Limirnir hildu fram, at so átti at vera, tí at kirkjumálið og tað málið, ið skúlabøkur kundu prentast á, var danskt. Men tað sum rættuliga fekk øði í hin unga Hammershaimb, var at Plesner, próstur, hevði kallað føroyskt mál »en forærvet dialekt af dansk og islandsk og ...ikke fra sprogets side...værd at holde på«. Hunderup - umboðsmaður føroyinga - hevði sagt, at føroyskt »ikke kan kaldes et sprog, da det kun er en mundart eller dialekt, som består af en blanding af islandsk og dansk«. Mynster biskupur, ið eisini var biskupur yvir Føroyum, hevði sagt munin á føroyskum og donskum vera sum á lágtýskum og hátýskum. Tað var serliga henda metingin hjá biskupinum, sum fekk studentin V. U. Hammershaimb at mót-mæla í grein í blaðnum »Kjöbenhavnerposten« móti teirri viðgerð, tað føroyska skúlamálið hevði fingið á støttartinginum.

»Amagers løsrivelse«

Serliga hamaðist hann

um, at biskupurin »røbede en så stor vildfarelse med hensyn til sproget«. Hann mælir heldur til at biða, til ein kommunuskipan fyrri Føroyar er gjørd, og tá lata tey føroysku sóknarstýrini greiða henda spurning. Tað var í hesum sambandi, at Svend Grundtvig kom Hammershaimb til hjálpar við bóklinginum »Dansen på Færøerne - Side-stykke til Tysken i Slesvig«.

Hvassa og beinrakna skrivning Hammershaimb loypti stórt rumbul í um Føroyaspurningin í Keypmannahavn, men í Føroyum var lítið givið gætur eftir hesum. Dømi um hvussu smásárir og hevnu-samir menn innanfyri hin stórdanska kringin vóru tá er, hvussu tilgækk, tá Svend Grundtvig, R. D. Rafn, Hammershaimb, Jón Sigurðsson og aðrir góðir lærdomsmenn ætlaðu at stovna føroyskt bókmentafelag. Tá reistist gólan av nýggjum, og henda fyrir-tøka móti bert háð og spott frá hægri støðum. - At hugsa sær, stovna bókmentafelag fyrri eitt mál, sum einki mál var, bert ein dialekt!

Hin hittinorðari og pennakringi jøðin, Meir Goldschmidt, helt tiltakið fyrri gjøldur í speiaraðlaði sínum, »Consens« og skrivaði har spottargreina »Amagers løsrivelse«. Bókmentafelagið varð køvt í fæðslinum. Hin ungi Hammershaimb varð tó ikki køvdur, heldur mentist hann mikið av hesum órættvísa mótbúð og helt fram við føroyska málstrevi sínum.

Umframt tey kvæði, sum fyrr eru nevnd, skrivaði hann fleiri greinir í »Antiquarisk Tidsskrift« um føroyskt mál, orðtøk, gátur og sagnir, alt í síni nýggju stavseting. Hetta vann honum lov og gott umdømi millum norrønar málmen.

Hevnd

Í 1847 var Hammershaimb liðugur við gudfrøðislesnaðin og tók embætispróg. Hann var limur í »Det kongelige Oldskriftselskab«, og hann sendi,

eftir ráðum frá Rafn, professara, eitt bønabrev til ríkisstýrið, um stuðul til eina Føroyaferð. Hann ætlaði sær heim at savna føroysk kvæði og sagnir. Hóast »Oldskriftselskapið« mælti til, notaði ríkisstýrið stuðulin. Helst var hetta hevnd fyrri skrivingina um skúlamálið í Føroyum.

Men hann fór kortini - fyrri eina rokning - heim á vári 1847. Hann ferðaðist kring landið og savnaði tilfar saman, sum bert hevði livað á mannammuni í öldir.

Kriggi

Um ferðina segði Hammershaimb sjálvur: »Født på Færøerne af færøiske forældre, opvokset jeg der med det færøiske tungemål på lærerne; skønt jeg allerede i en alder af 13 kom ned til Danmark, blev jeg derfor dog stedse fast knyttet til mine fødeøer både ved slægtskabsforhold og ved barndomsven-skaber, så at kærligheden til og interessen for Færøerne og alt færøiskt altid vedblev at være varm og levende hos mig.«

Í 1848 fór Hammershaimb aftur til Danmark. Kriggi var brostið á millum Danmark og Slesvík Holstein, sum vildi slíta frá Danmark. Sum skjúti í »Studenterkorpset« var hann útkommanderaður til vaktartænastu í Keypmannahavn.

Prestur í Kvívík

Aftan á at Hammershaimb hevði tikið gudfrøðiprógv, arbeiðdi hann við »Frelser Sogns Friskole«, umframt at hann var lærari fyrri stakar næmingar. Hann arbeiðdi eisini í »Bespisningsforeningen« úti á Christianshavn.

Hann vildi fegin heim aftur til Føroyar sum prestur. Triggjar ferðir søkti hann kall í Føroyum, men fekk ikki embæti. Í 1855 varð hann endiliga settur til prest í Norðstreymoy. Sama ár trúlovaðist hann og Elisabeth Kristiane Gad. Áður er nevnt at pápi hennara hevði verið prestur í Havn og lærari hjá Hammershaimb. Hann vígdi tey bæði, áðrenn tey fóru heim til Føroya - og fluttu í prestagarðin á Kirkjuteigi í Kvívík.

franhald

Lesmaður:
Rasmus Rasmussen, Føroya Söga 825-1906 (1951)
V. U. Hammershaimb:
»Færøsk Dagbog« (Chr. Matras)
Edward Mortensen (Mittens):
V. U. Hammershaimb, »Livssøge og virki hans«
H. J. Debes, »Politisk søge Føroya 1814-1906«
Ámi Dahl: »Bókmentasøga I«
Jeffrey Henriksen, »Ljósárlara«

Kemur tú við?

Ætlar tú tær á kvinnuráðstevnu í Ábo í summar, so skal tú hugsa um at boða frá tí skjótt

Nú er stundin komin, tá tú skalt hugsa um at siga frá, um tú ætlar tær á kvinnuráðstevnu í Finnlandi í summar. Ráðstevnan verður hildin í Ábo í døgunum 1. - 6. august. Her hittast kvinnur úr øllum norðurlondum til gaman og álvara.

Á kvinnuráðstevnuni verða fyrlestrar og konserter, dansur og sjónleikur og mangt, mangt annað. Ábo er eisini sera vakur býur, so har er nógv forvitnisligt at siggja og fara til.

Kostnaður

Ymsir ferðamøguleikar eru, eitt nú kanst tú fara við flogfari til Danmarkar, og um Stockholm til Ábo við ferju og bussi. Tað kostar millum 3.300 og 4.000 krónur aftur og fram.

Við flogfari úr Føroyum um Danmark til Ábo kostar 4.200 krónur aft-

ur og fram.

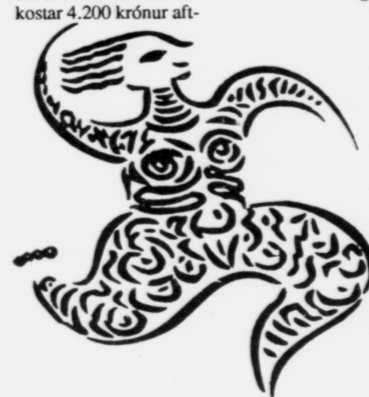
Í Ábo kunnu gestirnir búgva í Studentabýnum. Har kunnu tær búgva saman fyrri 1.100 finmarkar (uml. 1320 krónur). Annars eru nógv gistingarhús, bæði bílig og dýr, og aðrir gistingarmøguleikar (vallaraheim og privat inkvartering) eru sjálvsagt eisini við.

Tilmelding verður í Mettustovu mikukvöldið 6. apríl kl. 20 - 22, sunnudagin 10. apríl kl. 14 - 17 og mikukvöldið 13. apríl kl. 20 - 22.

Tú kanst støkka inn á gólvið, ella tú kanst ringja til okkara á tlf. 12880.

Henda tilmeldingin er galdandi fyrri tær, sum vilja verða í føroyska ferðalagnum og búgva saman í Ábo, verður sagt í tíðindaskrivi frá fyrreikingarbolkinum For-um 94.

Dagny

Tá tað snýr seg um

PRENTLUTIR

loysir tað seg
at tosa við

PRENT
Tlf. 1 4465

Alt frá smærri
prentlutum til
størri uppgávar
við fyrstafløks
litmyndum.

UTBÚGVIÐ FAKFOLK - NYTIMANS UTGERÐ

Eyðkvæmislinjan

svarar alt samdøgrið á tlf. 18820.

Mikudagar kl. 19.00-21.00 fæst persónlig ráðgeving og serligir spurningar verða svaraðir.

Jens Davidsen (1803-1878) arbeiðdi alt sítt liv á amtskrivstovcuni. Hann lærði Vensil at lesa og skriva. Sjálvur hevði hann lært hetta hjá Svabo gamla.